

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
végzése**

Az ügy száma: Gfv.VII.30.121/2020/13.

A tanács tagjai: . Vezekényi Ursula a tanács elnöke

. Tibold Ágnes előadó bíró

. Farkas Attila bíró

A felperes:

A felperes képviselője: Bán, S. Szabó & Partners Ügyvédi Iroda , ügyintéző: dr. S. Szabó Péter ügyvéd

Az alperesek: I. rendű,

II. rendű,

IV. rendű,

V. rendű

Az I. rendű alperes képviselője: Oppenheim Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Fejes Gábor ügyvéd

A II. rendű alperes képviselője: Hegymegi-Barakonyi és Társa Baker & McKenzie Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Hegymegi-Barakonyi Zoltán ügyvéd

A IV-V. rendű alperes képviselője: Lakatos, Köves és Társai Ügyvédi Iroda és Dr. Mátyus Ádám ügyintéző: dr. Mátyus Ádám ügyvéd

A per tárgya: kártérítés

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla, 10.Gf.40.360/2019/10-II. számú
részítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

ővárosi Törvényszék, 21.G.40.529/2019/12-II. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős részítéletet a felülvizsgálati kérelemmel támadott részében - az ahhoz tartozó perköltségre vonatkozó rendelkezésekkel együtt - az elsőfokú ítélet ezen részére is kiterjedően hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

A felperes, valamint a II. rendű alperes felülvizsgálati eljárási költségét személyenként, a IV. és V. rendű alpereseket együttesen 12.700.000 (tizenkéthétszázezer) forintban, a le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték összegét 3.500.000 (hárommillió-öttszázezer) forintban állapítja meg.

A végzés ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A NIF a 2002 augusztusában kiírt előminősítéses közbeszerzési eljárás eredményeként 2002. december 23-án önálló szerződéseket kötött külön az I. rendű alperessel (a továbbiakban: M70 projekt), a II. rendű és a per korábbi III. rendű alperesével (a továbbiakban M7 projekt), valamint a IV. és V. rendű alperesekkel (a továbbiakban: M3 projekt) mint vállalkozókkal különböző útszakaszok kivitelezési munkáira. A perbeli útépitések finanszírozására vonatkozó szabályokat a Magyar Köztársaság 2005. évi költségvetéséről szóló 2004. évi CXXXV. törvény (a továbbiakban: költségvetési törvény) 13. § (3) bekezdése, valamint a Magyar Köztársaság gyorsforgalmi közúthálózatának közérdekűségéről és fejlesztéséről szóló 2003. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Aptv.) 3. § (1) pontja állapította meg.
- [2] Az útépitések finanszírozása céljából a NIF által kötött hitelszerződésből eredő valamennyi kötelezettséget a felperes 2005. december 22-én aláírt tartozásátvállalási és engedményezési szerződéssel a költségvetési törvény 125. § (1) bekezdése alapján átvállalta. A beruházásokat végső soron a felperes finanszírozta költségvetési forrásból.
- [3] A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa (a továbbiakban: GVH) a 2004. július 23-án kelt Vj-27/2003/16. számú határozatában megállapította, hogy az alperesek (és a per korábbi III. rendű alperese) versenykorlátozó módon felosztották egymás között a 2002-ben meghirdetett autópálya építési munkák elvégzését, amellyel a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 11. §-ába ütköző tisztességtelen piaci magatartást tanúsítottak a projektek alapját képező közbeszerzési eljárások során. A jogsértés miatt az alperesekkel szemben különböző összegű bírságot szabott ki. A GVH határozatával szemben az alperesek által előterjesztett keresetet a Fővárosi Bíróság – a Fővárosi Ítéltábla 2007. augusztus 29. napján kelt ítéletével helybenhagyott – ítéletével elutasította. A felülvizsgálati eljárásban a Legfelsőbb Bíróság a Fővárosi Ítéltábla ítéletét hatályában fenntartotta.
- [4] A NIF 2007. szeptember 20-án felszólította az alpereseket kártérítés megfizetésére, majd 2007 novemberében különböző jogcímenek, köztük a Tpv. 11. § (2) bekezdés a), d) és e) pontjaiba ütköző magatartással okozott kár megtérítése iránt külön-külön pert kezdeményezett jelen per alperesei és a korábbi III. rendű alperese ellen. Az eljáró bíróságok a NIF kereseteit jogerősen elutasították arra tekintettel, hogy a károsodás nem nála következett be. A Kúria a jogerős ítéleteket hatályában fenntartotta (Gfv.IX.30.161/2012/7.; Gfv.VII.30.284/2012/8.; Gfv.VII.30.248/2016/7.).

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [5] A felperes a 2012. október 16-án benyújtott, utóbb felemelt, végleges kereseti kérelmében kérte, hogy a bíróság egyetemlegesen kötelezze az I., II., IV. és V. rendű alpereseket a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban rPtk.) 339. §-a és 344. § (1) bekezdése alapján szerződésen kívül okozott kártérítés jogcímén 13.845.785.022 forint és késedelmi kamatait, valamint perköltség megfizetésére. Követeléseösszszegszerűsége vonatkozásában jogfenntartó nyilatkozatot tett.
- [6] Az alperesek a kereset elutasítását elsődlegesen a követelés elévülésére hivatkozással kérték.
- [7] Az elsőfokú bíróság a III. rendű alperessel szemben a pert a 2017. június 9. napján jogerőre emelkedett végzésével megszüntette.

Az elsőfokú ítélet és a másodfokú részítélet

- [8] Az elsőfokú bíróság a másodszorra megismételt eljárásban hozott ítéletével a keresetet elutasította. A felperest az I. és II. rendű alperes részére személyenként, a IV. és V. rendű alperes részére együttesen 108.915.200 forint perköltség megfizetésére kötelezte.
- [9] Az elsőfokú bíróság az alperesek elévülési kifogását vizsgálva elsőként, az alperes által nem cáfolt felperesi előadás alapján megállapította, hogy a perbeli projektek finanszírozása 2004 januárjától kezdődően a NIF számára biztosított költségvetési forrásokból történt. A 2018. május 3-i felperesei beadvány F/4. és F/5. számú mellékletei alapján megállapította, hogy a IV. és V. rendű alperesek részére az M3 projekt vonatkozásában 2004. január 8-án, az I. és a II. rendű alperes részére az M70 és M7 projektek tekintetében 2004. január 28-án került sor a legelső költségvetési forrásból származó kifizetésre a NIF részéről. Kifejtette, az első kifizetésekben is szükségképpen meg kellett jelennie a felperes által állított, a Tpv. 11. §-ába ütköző magatartásra visszavezethető kárelemnek, így az esetleges árfelhajtó hatás következményének, ezért a felperes kára az egyes alperesek vonatkozásában a fenti időpontokban következett be. Ezen időpontokban vált velük szemben esedékessé a felperes követelése az rPtk. 326. § (1) bekezdése, illetve 360. § (1) bekezdése alapján, azaz ekkor vette kezdetét az elévülési időszak. Az elsőfokú bíróság a hitelállomány 2005. december 22-i állami átvállalásának az elévülés szempontjából nem tulajdonított jelentőséget.
- [10] Az elévülés fentiek szerinti kezdő időpontjaihoz képest 2007. augusztus 29-ig, a közigazgatási per jogerős lezárásáig - az ítélet tábla hatályon kívül helyező végzésében megállapított azon időpontig, amíg a felperes menthető okból nem tudta a követelését érvényesíteni, azaz az elévülés nyugodott - mindegyik alperes vonatkozásában megállapította, hogy az elévülési időből több mint egy év volt hátra, ezért a rPtk. 326. § (2) bekezdésének az alkalmazásának nincs helye.

- [11] A továbbiakban az elsőfokú bíróság az elévülés megszakítására vonatkozó felperesi érvelést vizsgálta, és kitért a NIF jogállásának a tisztázására. Az Aptv. 2. §-ának, valamint a 2008. január 1. előtt és után hatályos 4. §-ának rendelkezéseit értelmezve úgy foglalt állást, hogy a NIF felszólításai és keresetindításai az elévülést a felperes vonatkozásában nem szakították meg. A felperes maga elévülést megszakító jogcselekményt egyik alperes vonatkozásában sem igazolt, a követelése ezért a jelen peres eljárás megindításáig elévült, bírói úton nem érvényesíthető. Megjegyezte azt is, hogy a NIF perindításaival egyidejűleg a felperest semmi sem zárta el attól, hogy a követelését akár a NIF által kezdeményezett perbe belépve, vagy akár külön perben érvényesítse.
- [12] Figyelemmel arra, hogy a keresetet annak elévülésére tekintettel elutasította, a kereset jogalapjának és összesszerűségének vizsgálatát mellőzte.
- [13] A felperes fellebbezése folytán eljáró ítélőtábla részítéletet hozott, amelyben az elsőfokú bíróság ítéletének a II., IV. és az V. rendű alperesekkel szemben előterjesztett keresetet elutasító részét helybenhagyta. A perköltség összegét jelentősen leszállítva a felperes által fizetendő első- és másodfokú perköltséget a II. rendű alperes vonatkozásában 7.207.370 forint + áfában, a IV. és V. rendű alperesek vonatkozásában egyetemlegesen 5.500.000 + áfában határozta meg. Az elsőfokú bíróság ítéletének az I. rendű alperessel szemben előterjesztett keresetet elutasító rendelkezését hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot ebben a keretben a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.
- [14] Az ítélőtábla a II., IV. és V. rendű alperesek tekintetében - részben eltérő indokokkal - egyetértett az elsőfokú bíróság ítéletben foglaltakkal, miszerint vonatkozásukban a felperes keresete elévült. Rögzítette, az elsőfokú bíróság az ítélőtábla végzéseiben foglalt iránymutatás figyelembevételével lefolytatott megismételt elsőfokú eljárásban a tényállást helyesen állapította meg, az ítélet hatályon kívül helyezésére alapot adó eljárási szabálysértést nem vétett.
- [15] A perben nem volt vitás, hogy a felperes deliktuális felelősségi alapon érvényesítette a kártérítés iránti igényét. Az rPtk. 360. § (1) bekezdése értelmében a kártérítés a károsodás bekövetkeztekor nyomban esedékes. Az rPtk. 326. § (1) bekezdése szerint az elévülés akkor kezdődik, amikor a követelés esedékessé vált. Az első- és a másodfokú eljárás tárgyát kizárólag annak elbírálása képezte, hogy a felperes az igényét az elévülési időn belül érvényesítette-e, amit a Tpv. speciális szabályai hiányában az rPtk. általános rendelkezései szerint kellett megítélni.
- [16] A kártérítési követelés elévülése a károsodás bekövetkeztekor - a vagyoncsökkenés bekövetkezésekor, illetőleg a költség felmerülésekor - kezdődik, ami nem feltétlenül esik egybe a károkozás időpontjával. A felperesi kárigény alapján a jogellenes károkozó magatartás a kartell megállapodás volt, az állított kár

pedig az, hogy az alperesek az egyes projektekre vonatkozó szerződésekben magasabb vállalkozói díjat érvényesítettek, mintha az valódi versenyben alakult volna ki, és a felperes finanszírozásából az részükre kifizetésre is került. Az ítélet - egyetértve e körben az elsőfokú ítéletben írtakkal - nem fogadta el a II., IV. és V. rendű alperesek álláspontját, miszerint a felperes kára a szerződések megkötésével keletkezett. Kifejtette, nem a szerződések megkötése volt jogellenes, hanem az alperesek azt megelőző magatartása. A szerződések csak az átalánydíjak mint pénzbeli ellenszolgáltatások nyújtásának és követelésének a feltételeit határozták meg, a kár az ahhoz való hozzájárás finanszírozásával következhetett be, így az szükségképpen összefüggést kell hogy mutasson a kifizetésekkel.

- [17] A BK-PK 1. számú állásfoglalást a ítélet az adott ügyben nem találta alkalmazhatónak, mert a perbeli esetben egyetlen versenykorlátozó megállapodás történt, amellyel okozati összefüggésben a kartell felárban jelentkező kár az átalánydíjakba került beépítésre. Az elsőfokú eljárásban F/8. sorszám alatt csatolt táblázat projektenként tartalmazza az ütemezés tényleges megvalósítását, egyértelműen feltünteti a kifizetési időpontokat, a perbeli oszthatatlan szolgáltatásokra tekintettel részkárról nem lehet szó.
- [18] Az ítélet álláspontja szerint a felperes alaptalanul hivatkozott közös károkozásra és az alperesek egyetemleges felelősségére, mivel a GVH a határozatában nem állapított meg egységes, folyamatos, továbbá ismétlődő kartellező magatartást az alperesek részéről. A GVH határozatból kitűnően az alperesek akarategysége kizárólag a piac felosztására, a verseny kizárására terjedt ki (253., 255., 256. és 257. pontok). A felperes a fellebbezésében maga is elismerte, hogy a jelen perbeli igényével kapcsolatban csak egy kartell megállapodás volt, ebben több alperes részvétele nem teszi a felelősségüket a teljes kárért egyetemlegessé.
- [19] Az ítélet rögzítette, a perben hozott korábbi határozatában úgy foglalt állást, miszerint az elévülés kezdő időpontja az első díj kifizetése. Rámutatott ugyanakkor, az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyező és az elsőfokú bíróságot újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasító másodfokú végzéseihez nem fűződik anyagi jogerő, az új eljárásban pedig a másodfokú bíróság abban az esetben, ha arra a meggyőződésre jut, hogy korábbi állásfoglalása valamely kérdésben nem volt megfelelő, attól eltérhet, és a helyesnek felismert álláspontot juttathatja kifejezésre.
- [20] Az ítélet a tekintetben fenntartotta a korábbi határozataiban kifejtett álláspontját, hogy bár a kartellezés szükségképpen többszereplős jogellenes magatartás, a felperes projektenként finanszírozott, a kartell felár a szerződésenkénti átalányárba épülhetett be, az alperesek eltérő díjazásban részesültek, így a követelés elévülését is alperesenként és projektenként kell vizsgálni.

- [21] Korábbi álláspontjától eltérve azonban egyetértett a felperes fellebbezésében előadott érvelésével, miszerint kártérítési igénye összefügg az annak alapját képező vállalkozási szerződésekkel, amelyben meghatározott munkák elvégzése - függetlenül a teljesítési és a pénzügyi ütemezéstől - oszthatatlan szolgáltatásnak minősül. A vállalkozási díj az eredményes, tényleges teljesítés után jár, a kár ekkor következett be, az elévülés kezdő időpontja szempontjából ezért a végszámla kifizetésének van jelentősége. Utalt arra, hasonló tényállású ügyekben az eljáró bíróságok ezzel azonosan foglaltak állást (Fővárosi Ítéltábla a 14.Gf.40.521/2011/9.; Kúria Gfv.X.30.202/2012/9.; Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.215/2018/11/I.; Kúria a Gfv.VII.30.521/2018/8.).
- [22] Az ítéltábla az F/8., illetve a fellebbezéshez csatolt táblázatból megállapította, hogy a II. rendű (és a korábbi III. rendű) rendű alperessel az M7 projektre kötött vállalkozási szerződés végszámlájának kifizetésére 2007. szeptember 24-én, a IV. és az V. rendű alperessel az M3 projektre kötött vállalkozási szerződés végszámlájának kifizetésére pedig 2006. december 22-én került sor (míg a felülvizsgálati kérelemmel nem érintett I. rendű alperes végszámláit 2007. december 22-én teljesítette a felperes). Ezen időpontokra tekintettel vizsgálta az elévülés nyugvását és megszakítását.
- [23] Rögzítette, a perbeli kereset alapját képező ügyben a GVH 2004. július 23-án hozta meg a határozatát, amelyről a felperes is - általa sem vitatottan - ekkor tudomást szerzett. A Kúria a Gfv.VII.30.521/2018/8. számú részítéletében, egyetértve a Fővárosi Ítéltábla ott kifejtett álláspontjával, úgy foglalt állást, hogy a közigazgatási perben hozott döntés nem az igényérvényesítés feltétele, csak a kártérítési perben eljáró bíróság érdemi döntésének az előkérdése. Az elévülés nyugvása szempontjából ezért nincs jelentősége annak, hogy a GVH határozata ellen benyújtott keresetet jogerősen a Fővárosi Ítéltábla 2007. augusztus 29-én bírálta el, kizárólag a GVH határozatról való tudomásszerzés az irányadó. Mindebből következik, hogy az elévülés nyugvása nem állapítható meg.
- [24] Az ítéltábla egyetértett az elsőfokú bírósággal abban a kérdésben, miszerint a NIF felszólítása (2007. szeptember 20.) és keresetindításai (2007. november 15. és 21.) - azok tartalmára is tekintettel - nem értékelhetőek a felperes neve javára, ezért az elévülést ezek a cselekmények nem szakították meg. Az Aptv. 4. § (1) és (2) bekezdését értelmezve megállapította, hogy a NIF kizárólag mint a gyorsforgalmi utak fejlesztője és építtetője járt el a felperes neve javára és nevében. A jogszabályban a NIF feladatainak tételes felsorolásában nem szerepel sem a felperes neve nevében és javára történő felszólítás, illetve perindítás. Ettől eltérő következtetés az Aptv. 2. §-ából, illetve 3. § (1) és (3) bekezdéseiből sem vonható le. A Kúria a Gfv.VII.30.284/2012/8. számú részítéletében a jelen eljárásra is irányadóan egyértelműen kimondta, hogy a NIF másnak (a felperes nevének) okozott kár

megtérítése iránt csak mint a törvény által meghatalmazott képviselő léphetett volna fel. A hivatkozott jogszabályi rendelkezések azonban erre vonatkozó felhatalmazást nem tartalmaznak.

- [25] A másodfokú bíróság a részítélettel elbírált kereseti kérelmek tekintetében az elsőfokú bíróság által megállapított, a felperes által fizetendő perköltséget - döntése indokainak kifejtése mellett - jelentősen leszállította.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelmek

- [26] Felperes felülvizsgálati kérelmében a II., IV. és V. rendű alperesek vonatkozásában a jogerős részítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával kérte ezen alperesek egyetemleges felelősségének megállapítását elsődlegesen a teljes kereseti követelése tekintetében, illetve másodlagosan a másodfokú részítélet szerint el nem évült felperesi követelés tekintetében, ezt meghaladóan pedig az első- vagy a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását. Harmadlagos felülvizsgálati kérelme a jogerős részítélet hatályon kívül helyezése mellett az első- vagy másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítására irányult. Állította, a jogerős részítélet az Aptv. 2. §-ába, 3. § (1) és (2) bekezdésébe, 4. § (1) és (2) bekezdésébe, 6. § (2) bekezdésébe, az rPtk. 326. § (1) és (2) bekezdésébe, 327. § (1) bekezdésébe, 344. §-ába, 360. § (1) bekezdésébe, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 206. § (1) bekezdésébe, valamint a Tptv. 11. §-ába ütközik.
- [27] A felperes véleménye szerint a másodfokú részítélet mindenekelőtt abban a tekintetben jogszabálysértő, hogy a GVH határozat szerint jogerősen megállapított piacfelosztó kartell megállapodás által okozott károkért való felelősség tekintetében nem az alperesek egyetemleges, hanem önálló (izolált) felelősségét állapította meg, ezért nem alkalmazta az rPtk. 344. § (1) és (2) bekezdését. A rendelkezésre álló bizonyítékok ellenére okszerűtlen és a logika szabályaival ellentétes megállapításokat tett.
- [28] A felperes kifejtette, minden kartell megállapodás, így az alperesek megállapodása is szükségképpen társas tényállás, amelynek eredményeképpen a közbeszerzési eljárásokban egyeztetett módon adták be az ajánlataikat, és mindegyik alperes egy projektet kapott. A versenysértő kartellmegállapodás mindegyik projektre egységesen kiterjedt, vagyis valamennyi résztvevő alperes a kartellel megvalósult jogsértés közös elkövetője volt. Amennyiben a kartellmegállapodás kárt okozott, akkor azt az alperesek közösen okozták, amihez - szemben a jogerős részítéletben írtakkal - nem volt szükség, és nem is lehetett szükség egységes, folyamatos, továbbá ismétlődő kartellező magatartás tanúsítására.
- [29] A fentiekből következik, hogy a károk tekintetében az alperesek felelőssége kizárólag egyetemleges lehet, a közös károkozás ténye

ugyanis objektív tényállás. Közös károkozásról van szó minden olyan esetben, ha a kár objektíve több személy közrehatása eredményeként következik be (Legfelsőbb Bíróság Pfv.21.796/2007/5.). Ennek a józan észnek és logikának megfelelő értelmezés mellett az irányadó jogirodalom is egyértelműen a versenykorlátozó szerződésben részes felek egyetemleges felelősségét deklarálja.

- [30] Abban az esetben, ha a Kúria mégis úgy ítéli meg, hogy az egységes, folyamatos, továbbá ismétlődő kartellező magatartás tanúsítása szükséges az egyetemleges felelősség megállapításához, felperes hivatkozott a GVH határozat 339. pontjára, amely szerint annak ellenére, hogy formailag két közbeszerzési eljárás folyt, amelyek kapcsán szükség volt külön-külön megállapodni az építési munkák elosztásáról, valójában egy egységes, folyamatban megnyilvánuló versenykorlátozás valósult meg. Ez utóbbi megállapítás a jogerős részítéletben írt álláspont elfogadása esetén is megalapozza az alperesek egyetemleges felelősségét. Azt egyébként megerősíti a Tptv. 88/D. §-át beiktató 2009. évi XIV. törvény indokolása is.
- [31] A felperes abban egyetértett az ítéletábra megállapításával, miszerint az elévülés kezdő időpontja szempontjából a végszámla kifizetésének van jelentősége. Hangsúlyozta azonban az alperesek kárfelelősége deliktualis felelősség, amiből az következik, hogy nem az egyes projektek alapját képező vállalkozási szerződések szerinti utolsó kifizetések, tehát az projektenkénti végszámlák, hanem a kartellel érintett összes projekt legutolsó végszámlájának felperesi kiegyenlítése releváns az egységes felperesi kárigény elévülésének kezdete kontextusában. Erre vonatkozóan a megismételt elsőfokú eljárásban 2018. május 15-én előterjesztett beadványa F/8. számú mellékletként csatolta a felperes által biztosított forrásból teljesített utolsó, 2007. december 22-i dátumú díjkifizetés számláinak könyvelését és annak a felperes nevekincstár által történt kiegyenlítésének bizonylatát. Utalt továbbá a 2016. november 8-i előkészítő irata F/8. számú mellékletében foglalt táblázatra. Állította ezért, hogy a teljes felperesi kárigény elévülése az M70 projekt végszámlája alapján teljesített felperesi kifizetéssel, vagyis 2007. december 22-vel vette kezdetét. Ezen időponthoz képest a keresetét az öt éves elévülési időn belül terjesztette elő.
- [32] A felperes sérelmezte, hogy az ítéletábra nem indokolta meg, hogy az elévülés nyugvása tekintetében miért tért el a korábbi végzéseiben kétszer is kifejtett álláspontjától. Hangsúlyozta, a részítélet indokolásában e körben hivatkozott jogesetek nem támasztják alá az ítéleti megállapításokat, mivel az azok alapjául szolgáló tényállás jelentősen eltérő volt. Ezen túlmenően iratellenes a jogerős részítélet azon megállapítása, miszerint a GVH határozatról a felperes 2004. július 23-án általa sem vitatottan tudomást szerzett. Hangsúlyozta, a versenyfelügyeleti eljárásában nem volt ügyfél, részére a határozatot a GVH nem kézbesítette, továbbá egy közhiteles nyilvántartásnak nem minősülő honlapra felkerülő határozat nem jelenti azt, hogy arról mindenki

tudomást szerez.

- [33] A felperes tévesnek, jogsértőnek és megalapozatlannak tartotta a jogerős részítéletben tett megállapítást, amely szerint a NIF felszólításai, illetve keresetindításai nem szakították meg a perbeli követelés elévülését, és az Aptv. nem biztosított a felperes nevében történő perindítási jogosultságot a NIF részére. Változatlan álláspontja szerint az Aptv. 4. § (2) bekezdése szerinti feladatkör eleve példálózó és nem teljes. Az az adott „témával” kapcsolatban teljes körű felhatalmazást adott a NIF részére, ami kiterjedt a felperes neve javára történő perindításra is. A perek jogalapja a felperes neve gyorsforgalmi úthálózat fejlesztési és építtetői feladataival volt kapcsolatos, amelyhez a kartell közvetlenül kapcsolódott. Ez a kapcsolat olyan szoros, hogy a NIF Aptv. szerinti jogállásának szükségképpen alkalmasnak kellett lennie arra, hogy az ezen szerződések lényeges elemeit közvetlenül befolyásoló jogellenes magatartásából eredő kárigények érvényesítésére 2007-ben előterjesztett keresetek megszakítsák az elévülést. Ez következik az Aptv. teleologikus értelmezéséből is. A felperes jelentőséget tulajdonított annak, hogy kereseti kérelmében a NIF nem a saját nevében és nem a saját javára kérte az alpereseket kártérítésre kötelezni, függetlenül attól, hogy ezen perek későbbi szakaszaiban, 2008 januárja után már saját javára kérte azt, ami a keresetek elutasításához vezetett.
- [34] Valamennyi alperes előterjesztett felülvizsgálati ellenkérelmet.
- [35] A II. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelme szerint a jogerős részítélet érdemben megalapozott, a perköltségre vonatkozó részében azonban a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-ába ütköző módon jogszabálysértő. Utóbbi körben ezért annak az rPp. 275. § (4) bekezdése alapján hivatalból történő megváltoztatását kérte akként, hogy a II. rendű alperes részére fizetendő elsőfokú perköltséget a Kúria az elsőfokú ítéletben meghatározott összegben, a másodfokú perköltséget ezen összeg 50%-ában határozza meg, továbbá marasztalja felperest bruttó 89.317.735 forint felülvizsgálati eljárási költségben.
- [36] A per érdemét tekintve kifejtette, a jogerős részítélet indokolása - abban a részében, amely szerint az elévülés a végszámla kifizetésekor kezdődött - téves. Megítélése szerint az időszakot indokolt két részre osztani. Egy olyan szakaszra, amely esetén a károsodási időpontokhoz képest a felismerés időpontjától számítva már egy évnél kevesebb elévülési idő volt hátra, és egy olyanra, ahol károsodás időpontjaihoz képest a felismerés időpontjában az elévülési időből egy év vagy annál több volt hátra.
- [37] A II. rendű alperes a felülvizsgálati ellenkérelem alapján a jogerős részítélet kérelme szerinti megváltoztatását arra tekintettel látta lehetségesnek, hogy a felperes felülvizsgálati kérelme az első- és másodfokú perköltségre is kiterjedő új határozat meghozatalára irányult. Ekként álláspontja szerint a felperes a felülvizsgálat tárgyává tette mind az első-, mind a

másodfokú perköltséget. Az rPp. 270. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban is érvényesülő rPp. 78. § (2) bekezdése szerint a bíróság a perköltség felől hivatalból határoz. A Kúriát – a hivatalbóli döntési kötelezettség okán – nem kötik a felek által előterjesztett kérelmek, hanem a kérdésről az rPp. erre vonatkozó rendelkezéseinek megfelelő döntést kell hoznia.

- [38] A IV. és V. rendű alperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős részítélet hatályában fenntartását kérték. Arra hivatkoztak, az ítélet tábla – immár negyedik határozatában – helytállóan állapította meg, hogy a felperes velük szemben érvényesített követelése elévült. Előadták, bár a felperes követelésének elévülésére nincs kihatással, nem értenek egyet a másodfokú részítéletben megállapított, a kár lehetséges bekövetkeztének időpontjával. Véleményük szerint a kár bekövetkezésének időpontja a szerződéskötés napja vagy az első finanszírozási tevékenység napja, azaz az első vagyonsökkenés. A végszámla mint károsodási kezdőidőpont meghatározása jogellenes és logikátlan. Indokolatlanul volt figyelemmel az ítélet tábla a szolgáltatás osztható vagy oszthatatlan jellegére, mert annak a károsodás szempontjából nincs jelentősége.
- [39] Előadták továbbá, hogy sérült a tisztességes eljáráshoz való joguk, mivel nem tudtak arról, hogy az ítélet tábla a korábbi álláspontjától el kíván térni. Erre való figyelmeztetés esetén lehetőségük lett volna előadni, hogy a felperes által hivatkozott ún. végszámla nem állt kapcsolatban a kartelltevékenységgel összefüggésbe hozott főszerződéssel, az a pótmunkákra vonatkozott. Mivel GVH a pótmunkák tekintetében nem állapított meg kartell tevékenységet, a felperes a pótmunkákkal kapcsolatban nem érvényesíthet kártérítési igényt, hiányzik az ok-okozati összefüggés.
- [40] A IV. és V. rendű alperesek álláspontja szerint is a jogerős részítélet jogszabálysértő a perköltséget megváltoztató részében is.
- [41] Az I. rendű alperes – bár az eljárás ezen szakaszában közvetlenül nem volt érdekelt – szintén előterjesztett felülvizsgálati ellenkérelmet, amelyben jogszabálysértésére hivatkozással a jogerős részítélet hatályon kívül helyezését maga is kérte a felülvizsgálati kérelemben foglalt harmadlagos kérelemnek megfelelően, de attól eltérő jogi indokolással. Részletesen kifejtett álláspontja szerint a végszámla kifizetésének az elévülés kezdő időpontjaként való elfogadása szemben áll a következetes magyar joggyakorlattal és a jogirodalomban írtakkal, amelyek elutasítják a „folyamatos károsodás” tételét (EBH2007. 1691.).
- [42] Valamennyi alperes osztotta a jogerős részítéletben kifejtett álláspontot az elévülés nyugvásával, illetve megszakadásával, továbbá az egyetemleges felelősség hiányával összefüggésben.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [43] A Kúria a jogerős részítélet felülvizsgálati kérelemmel támadható,

támadott részét a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálva jogszabálysértőnek találta.

- [44] A felperes felülvizsgálati kérelmében, illetve az alperesek ellenkérelmeikben a következő kérdésekben kérték a Kúria döntését: a közös károkozás fennállta; az elévülés kezdő időpontja; az elévülés nyugvása; az elévülés megszakadása; végül a perköltség kérdésében.

Ezek egy részében kizárt volt a Kúria érdemi állásfoglalása a később kifejtettek szerint.

- [45] Az első kérdésben a Kúria nem értett egyet az ítélőtábla azon álláspontjával, hogy az adott tényállás mellett a közös károkozás megállapításának feltételei nem állnak fenn. Az rPtk. 344. § (1) bekezdése értelmében, ha többen közösen okoznak kárt, felelősségük a károsulttal szemben egyetemleges, egymással szemben pedig magatartásuk felróhatósága arányában oszlik meg. Sem a törvényi tényállás, sem a bírói gyakorlat nem követeli meg többek közös károkozása esetén a károkozók folyamatos, ismétlődő magatartását. Az rPtk. 344. §-a nem határoz meg e tekintetben többletkövetelményt a 339. §-ában megfogalmazott általános kártérítési alakzathoz képest. Akár egyedül, akár többen közösen okoznak kárt, a jogellenes károkozó magatartás egyaránt megvalósulhat egy cselekménnyel, illetve folyamatos, vagy ismétlődő magatartással.

- [46] A Kúria megítélése szerint az adott ügyben sem volt szükség a közös károkozás megvalósításához egységes, folyamatos, ismétlődő kartellező magatartás tanúsítására, szemben a jogerős határozatban kifejtettekkel. A GVH határozatában megállapított kartell megállapodás - a közigazgatási peres eljárásban felül nem értékelt - tartalmából egyértelműen megállapítható a közös károkozás, függetlenül attól, hogy a NIF által 2002-ben kiírt eljárás tárgyát képező útszakaszok tekintetében az alperesek között egy megállapodás jött létre, amelyet a meghívásos pályázat érvénytelenítését követően a nyílt közbeszerzési eljárásban is fenntartottak, és annak megfelelően jártak el. Az ítélőtábla által szükségesnek ítélt egységes, folyamatos, komplex jogsértésnek alapvetően nem a versenyjogi jogsértés magánjogi konzekvenciái, hanem magának a versenyjogsértésnek a megállapítása körében van, illetve lehet jelentősége.

- [47] A GVH jelen ügy alapját képező határozata alapján kétség nélkül, ítéleti bizonyossággal megállapítható, hogy az alperesek között piacfelosztásra irányuló kartell megállapodás jött létre, amely kihatott az árképzésre is, a beadási sávok egyeztetésével valósult meg (255. pont.). A versenyhatóság többek között az alperesek Tpv. 11. § (2) bekezdés a) pontjába ütköző magatartását is megállapította, amely a vételi vagy az eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározását tilalmazza. A megállapodás célja egyértelműen az volt, hogy az alperesek annak megfelelően olyan árajánlatot adjanak külön-külön az általuk megnyerendő pályaszakaszra, ami biztosítja számukra a

megállapodás szerinti útszakaszok tekintetében a megállapodás szerinti alperes nyertességét. Az alperesek között létrejött megállapodás, figyelemmel a tender kiírásban foglaltakra, alkalmas volt a fenti cél elérésére, hiszen a vállalási ár döntő jelentőségű tényező volt. A Kúria nem vitatja az alperesek azon érvelésének helytállóságát, hogy konkrét, részletekbe menő ármegállapodás nem jött létre közöttük, erre a megállapításra a GVH határozata alapján nem lehet jutni. Megítélése szerint ugyanakkor – ha megállapodásuk ténylegesen kárt okozott – ez nem zárja ki a közös károkozás megállapítását. A kár ez esetben valamennyiük közrehatásának eredménye, amely tekintetben az akarategységük is nem kétségesen fennállt.

- [48] A fentiekből az következik, hogy a felperesek egyetemlegesen tartoznak helytállni a felperest ért kárért, ha az eljárás későbbi szakaszában bizonyítást nyer a kártérítési felelősség valamennyi feltételének megvalósulása. A fenti értelmezést támasztja alá a jelen perben még nem alkalmazható, azonban az alkalmazandó jogszabályi környezet helyes értelmezéséhez a jogfejlődés irányát jelző módon segítséget nyújtó – a később született, a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról szóló 2014. november 26-i 2014/104/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek való megfelelést szolgáló – Tpv. 2017. január 15-től hatályos 88/H. §-ának rendelkezése is. Ez egyebek mellett a 11. §-ba ütköző versenysértő magatartások tekintetében többek közös károkozása esetén az egyetemleges felelősség szabályait rendeli alkalmazni. Jelen ügyre irányadóan – ahogyan arra az ítéletábra is rámutatott – a Tpv. erre vonatkozó szabályozást még nem tartalmazott, azonban a fentebb kifejtettek szerint önmagában az rPtk. 344. § (1) bekezdésének a Tpv. 11. §-ára vonatkoztatott megfelelő értelmezéséből is következik az alperesek közös károkozásból adódó egyetemleges felelőssége.
- [49] Mindezt nem alperesenként, hanem a később kifejtettek szerint projektenként kell vizsgálni a jelen felülvizsgálati eljárásban eldöntendő jogkérdést, azt, hogy a II., IV. és V. rendű alperesek által megvalósított projektek vonatkozásában az elévülés bekövetkezett-e.
- [50] Az elévülés kezdő időpontja tekintetében a Kúria hangsúlyozza, az adott ügyben irányadó rPp. 275. § (2) bekezdése alapján a Kúria a felülvizsgálati kérelem keretei között járhatott el. A jogerős határozat indokolása ellen felülvizsgálatnak (csatlakozó felülvizsgálatnak) nincs helye [rPp. 271. § (1) bekezdés d) pontja]. Az ellenkérelmekben e körben írtaknak az adott tényállás mellett jogi relevanciája nem volt az alább kifejtettek tekintetével.
- [51] A fent hivatkozott, a felülvizsgálati eljárásra irányadó speciális szabályok mellett nem lehetett, illetve kellett az adott kérdésben állást foglalni, mivel a felülvizsgálati eljárás tárgyát kizárólag a II., IV. és V. r. alperesek elleni követelés érvényesíthetősége

képezi. Az általuk megvalósított projektek tekintetében a szóba jöhető legkésőbbi elévülési kezdő időponttól, a végszámla kifizetésétől is eltelt az öt éves elévülési idő a felperesi kereset benyújtásáig, így az elévülés megszakadása kapcsán később kifejtettekre is figyelemmel, korábbi elévülési kezdő időpont megállapítása nem eredményezne eltérő érdemi döntést.

- [52] A fentiekre figyelemmel kizárólag abban a kérdésben kellett a Kúriának döntenie az eljárás jelen szakaszában, hogy projektenként kell-e figyelembe venni az elévülés kezdő időpontját, vagyis projektenként vizsgálendő-e a végszámla alapján történt kifizetés időpontja (mint azt tette az ítéltábla jogerős határozatában), avagy a felperesi álláspontnak megfelelően valamennyi projekttel együttesen okozott kár vonatkozásában egységesen az utolsó végszámla kifizetése tekintendő az elévülés kezdő időpontjának.
- [53] A Kúria megítélése szerint a közös károkozás tényéből nem következik egyben az is, hogy a megállapodással érintett összes projekt tekintetében egységes időpontban kezdődött el az elévülés. A jogellenes magatartás jogkövetkezményeként a kár ugyanis nem szükségszerűen csak egyetlen időpontban következhet be. Az adott tényállás mellett abból kell kiindulni, hogy bár a kartell megállapodás valóban felölelte az összes projektet, azonban a jogellenes magatartás tanúsítását, a megállapodásnak megfelelő szerződéskötéseket követően az egyes projektek alapján történő felperesi teljesítésekre különböző időpontokban került sor, projektenként eltérő időpontokban következett be a felperesnél a vagyonsökkenés. A rendelkezésre álló adatok alapján ezért nem lehet arra a megállapításra jutni, hogy valamennyi projekttel okozott kár tekintetében egységes kezdő időponthoz köthető az elévülés kezdete.
- [54] A később kifejtettekre is tekintettel helytállóan foglalt állást úgy az ítéltábla, hogy a II., IV. és V. rendű alperesek által megvalósított projektek tekintetében az elévülés bekövetkezett, azonban ez nem azt jelenti a korábban kifejtettek szerint, hogy nevezett alperesek vonatkozásában a kereset biztosan, jogszerűen elutasítható lenne. A felperes ugyanis a keresetében egyetemlegesen kérte az alpereseket kötelezni a kartell megállapodás következtében mindhárom projekttel összesen okozott kár, 13.845.785.022 forint megfizetésére. Az alpereseknek a közös károkozásból eredő egyetemleges kártérítési felelősségére tekintettel a kereset velük szemben részítélettel véglegesen elbírálásra nem kerülhet, ugyanis, ha a felülvizsgálati kérelemmel nem érintett I. rendű alperes által megvalósított projekt tekintetében fennáll kártérítési felelősség, azért (ezen összeg erejéig) valamennyi alperes egyetemlegesen felel. Ugyanakkor az is következik ezen megállapításból, hogy jogszerűen az I. rendű alperessel szemben sem érvényesíthető elévült követelés.
- [55] A fent kifejtettekből következően a Kúria nem értett egyet a felperes elsődleges felülvizsgálati kérelmében elfoglalt jogi álláspontjával, nevezetesen azzal, hogy nem projektenként, hanem

együttesen kell vizsgálni a kartell megállapodással érintett valamennyi projekt tekintetében az elévülés kezdőidőpontját. Érdemben osztotta ugyanakkor a másodlagos felülvizsgálati kérelemben megfogalmazottakat az [54] pontban kifejtettek szerint, azonban a másodlagos felülvizsgálati kérelemnek megfelelő határozat hozatalára a per jelen szakaszában nem látott eljárásjogi lehetőséget. Annak (rész)ítéletben való megállapítása ugyanis, hogy a II., IV. és V. rendű alperesek egyetemleges felelőssége fennáll a jogerős részítélet szerint el nem évült követelésért, azt feltételeznél, hogy a felperes keresete legalább részben alapos, azaz van olyan követelése, amiért fennáll az alperesek egyetemleges felelőssége. Ennek érdemi elbírálása azonban még nem történt meg, az a folytatódó eljárásban lesz vizsgálandó, illetve vizsgálható.

[56] Az elévülés nyugvásának a II., illetve a IV-V. rendű alperesek által elvégzett projektek tekintetében az adott tényállás mellett jogi relevanciája nem volt, ezért a Kúria szükségtelennek és indokolatlannak tartotta az abban a kérdésben történő állásfoglalást, hogy a GVH határozatról történt tudomásszerzésig, vagy a GVH határozat felülvizsgálatára irányuló peres eljárásban hozott jogerős határozat meghozataláig nyugodott-e az elévülés. Ha a felperes által állítottaknak megfelelően a rá nézve kedvezőbb, a jogerős ítélet meghozatalától (2007. augusztus 29.) számítanánk az elévülés nyugvásának megszűnését, akkor megállapítható, hogy a felperes a II. rendű alperes végszámláját ezt követően (2007. szeptember 24-én) fizette ki, ezen projekt vonatkozásában ezért az elévülés nyugvása már fel sem merül. A IV. és V. rendű alperesek projektje tekintetében 2006. december 22-én került sor az utolsó kifizetésére, így a 2007. augusztus 29-éig fennálló elévülés nyugvásának nincs jelentősége, mert a perindításig az elévülés - megszakadása hiányában - mindenképpen bekövetkezett.

[57] Az elévülés megszakadása tekintetében a Kúria az ott írtak szükségtelen megismétlése nélkül egyetértett a jogerős határozatban kifejtettekkel. Az Aptv.-nek a NIF hivatkozott jogcselekményeinek időpontjára tekintettel alkalmazandó, 2008. január 1-ig hatályos rendelkezéseiből nem vonható le jogszerűen olyan következtetés, hogy a NIF a saját nevében, de a felperes javára „a felperesnek betudhatóan” küldhetett kártérítés megfizetésére irányuló felszólítást az alpereseknek, illetve annak eredménytelenségére tekintettel jogosult volt a saját nevében, de a felperes javára pert indítani. Szemben a felülvizsgálati kérelemben hivatkozottakkal, az Aptv. 4. § (2) bekezdése nem példálódzó, hanem a NIF eljárását a felperes neve javára és nevében kifejezetten és kizárólagosan a fejlesztői és építtetői feladatkörében állapítja meg, felsorolva az ezen belül ellátandó feladatokat, és csak ezen felsoroláson belül tartalmaz egy további példálódzó felsorolást. A felperes álláspontjának elfogadása a jogszabály meg nem engedhető, kiterjesztő értelmezéséhez vezetne.

[58] A fentiekén túl a NIF felszólításainak tartalma és az általa benyújtott keresetek alapján sem lehet arra a megállapításra jutni,

hogy a NIF a felperes javára járt volna el. Kereseteinek módosítása előtt is egyértelmű volt, hogy a saját kárát kívánta érvényesíteni a perekben, a kártérítés megfizetését saját javára kérte, így a NIF peren kívüli, illetve perbeli jogcselekményei az adott ügyben az elévülés megszakításának megállapítására nem voltak alkalmasak.

- [59] A jogerős részítéletben megítélt perköltség összegének felülvizsgálatát önmagában kizárta az rPp. 272. § (2) bekezdése, a felperes felülvizsgálati kérelme által meghatározott eljárási korlát, továbbá az, hogy a II. rendű alperes e kérelmét még csatlakozó felülvizsgálati kérelem formájában sem terjeszthette elő, figyelemmel az rPp. 271. § (1) bekezdés c) pontjában írtakra. Az eljárást bíróságok által megítélt összegeknek ugyanakkor a Kúria hatályon kívül helyező határozatára figyelemmel érdemi jelentősége nincs.
- [60] Mindezekre tekintettel a Kúria a jogerős részítéletet a felülvizsgálati kérelemmel érintett részében az rPp. 275. § (4) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság határozatának ezen részére is kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot e körben új eljárásra és határozat hozatalára utasította.
- [61] Az új eljárásban az elsőfokú bíróságnak kizárólag az ítéltő tala határozatának felülvizsgálati kérelemmel nem érintett - az elsőfokú ítéletet e körben hatályon kívül helyező - része értelmében el nem évült, az I. rendű alperes által megvalósított projekttel (projektekkel) okozott, állított kár tekintetében kell vizsgálnia az I., II., IV., V. rendű alperesek egyetemleges kártérítési felelősségének fennálltát. Ennek során, szükséges felhívnia a felperest a keresete összegszerű pontosítására, és az évülési kifogások fenntartása esetén e követelést érintően az elévülés tárgyában is állást kell foglalnia. Ettől függően kell áttérnie a kártérítési felelősség feltételeinek érdemi vizsgálatára.

Záró rész

- [62] A Kúria a felperes és a felülvizsgálati kérelemmel érintett II., IV. és V. rendű alperesek felülvizsgálati eljárásban felmerült költségét az rPp. 275. § (5) bekezdése alapján csak megállapította. Annak mértékét áfával növelt összegben a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (3), (5) és (6) bekezdése alapján a kifejtett jogi képviselési tevékenységre, valamint arra is figyelemmel határozta meg, hogy a felülvizsgálati eljárás tárgyát kizárólag az elévülés képezte.
- [63] Az ítélet elleni felülvizsgálatot az rPp. 271. § (1) bekezdés e) pontja zárja ki.
- [64] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson bírálta el.
Budapest, 2020. július 1.

Dr. Vezekényi Ursula sk. a tanács elnöke, Dr. Tibold Ágnes sk. előadó bíró, Dr. Farkas Attila sk.

bíró